

Słowo wstępne

Szanowni Czytelnicy,

w drugim kwartale 2012 r. kilka spośród licznych spraw ogniskowało uwagę na kontekście bezpieczeństwa Polski i jej międzynarodowego otoczenia. Niewątpliwie centralną kwestią był majowy szczyt NATO w Chicago, organizowany półtora roku po szczycie lizbońskim. Na niwie krajowej istotne zainteresowanie i aktywność wzbudzały sprawy bezpieczeństwa w związku z przygotowaniem i przeprowadzeniem turnieju piłkarskiego Euro 2012 w Polsce i na Ukrainie. To wielkie wydarzenie sportowe wymagało ogromnego wysiłku organizacyjnego i logistycznego zainteresowanych podmiotów i służb krajowych. Wyniki obu tych wyzwań spotkały się z pozytywną oceną. W tym samym okresie w ramach kluczowego projektu prowadzonego przez BBN – Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego – zakończono cykl konferencji i finalizowano raport końcowy, który zostanie przedstawiony prezydentowi RP. Co znaczące, w omawianym okresie prezydent Bronisław Komorowski zintensyfikował wielostronne kontakty regionalne w ramach dialogu z państwami bałtyckimi (szczególnie przed majowym szczytem NATO) i Grupy Wyszehradzkiej (Polska przejęła roczne przewodnictwo w organizacji). To najbardziej spektakularne przedsięwzięcia w wachlarzu spraw, jakie były i są na agendzie działalności polskiej i międzynarodowej.

Tematyka niniejszego numeru kwartalnika tradycyjnie poświęcona jest różnym wymiarom bezpieczeństwa. Rozpoczynamy artykułem w dziale bezpieczeństwa narodowego, który stanowi kontynuację przeglądu strategicznych doświadczeń Polski, zapoczątkowanego w poprzedniej edycji „Bezpieczeństwa Narodowego”. Tym razem analizowana jest druga dekada realizacji polityki i strategii bezpieczeństwa i obronności Polski jako członka NATO, a od 2004 r. – Unii Europejskiej. Przełom, jakim były wydarzenia 11 września 2001 r., z konsekwencjami dla polityki międzynarodowej i sojusznicych odpowiedzi, był krytycznym wyzwaniem dla Polski w staraniach o odpowiednie miejsce i rolę w nowych warunkach.

Wspomniany już sojusznicy szczyt w Chicago musiał odnieść się zarówno do kwestii „operacjonalizacji” – wdrożenia skutecznego funkcjonowania – postanowień strategicznych uzgodnionych na spotkaniu NATO

w Lizbonie w listopadzie 2010 r., jak i opracować efektywne odpowiedzi na nowe wyzwania i zagrożenia w dynamicznie rozwijającym się środowisku bezpieczeństwa. NATO jest na rozdrożu – poszukując konsolidacji, skuteczności i zwartości, musi stawić czoło rozbieżnym polityczno-strategicznym orientacjom i interesom członków, które można streścić w dylemacie: obrona zbiorowa *versus* ekspedycyjność. Polska ma własne interesy narodowe dotyczące oryginalnej zasady kolektywnej obrony Sojuszu, wokół której stara się budować konsens podobnie myślących sojuszników.

Broń jądrowa jest elementem zagrożeń i wyzwań o charakterze egzystencjalnym. Jej rola i miejsce w strategiach mocarstw nuklearnych zmieniły się po zakończeniu konfrontacji zimnowojennej, ale problem ten wraca w odmiennych kontekstach i w nowej skali, m.in. w obliczu aspiracji niektórych podmiotów (aktorów) państwowych i niepaństwowych do zapewnienia sobie – poprzez wejście w posiadanie broni nuklearnej – większego bezpieczeństwa lub wzmocnienia rangi na arenie regionalnej bądź globalnej. Apel prezydenta USA Baracka Obamy z 2009 r. o świat wolny od broni jądrowej wymaga nowych i bardziej intensywnych wysiłków rozbrojeniowych i nieproliferyjnych wśród społeczności międzynarodowej.

W kwartalniku kontynuujemy analizę sytuacji na Bliskim Wschodzie – „arabskiej wiosny”. Syria stała się punktem ogniskowym o charakterze nie tylko regionalnym, ale i globalnym, a być może niedługo stanie się przedmiotem ostrej rywalizacji w okresie „po” Baszarze Assadzie. Opór Rosji (i Chin) wobec karzących sankcji lub interwencji międzynarodowej w syryjski konflikt wewnętrzny przedłuża agonię reżimu w Damaszku, ale jednocześnie niedobrze wróży dyplomatycznym wysiłkom ONZ, Ligi Państw Arabskich i zainteresowanych mocarstw dążących do zakończenia katastrofy humanitarnej i wojny domowej w Syrii.

„Międzynarodowo nadzorowana” niepodległość Kosowa – relatywnie nowego (od 2008 r.) tworu państwowego w regionie śródziemnomorskim – być może przekształci się formalnie w pełną niezawisłość do końca 2012 r. Państwo to nadal boryka się z problemami w zewnętrznych stosunkach – zwłaszcza w najbliższym otoczeniu – i wewnątrz kraju. Na przeszkodzie do uzyskania wiarogodności w opinii międzynarodowej stoją liczne bariery – szczególnie w kontekście aspiracji euroatlantyckich tego państwa – których przezwycięzenie nie będzie łatwe.

W tym numerze powracamy do problematyki bezpieczeństwa cybernetycznego, szczególnie w kontekście Polski. Środowisko wirtualne jest obecnie najbardziej dynamicznie rozwijającą się przestrzenią o cechach

asymetrycznych, za którą z trudem nadążają próby państw ujęcia jej w karby reguł, przepisów i prawa. Sieciowość tego wymiaru bezpieczeństwa, podmiotowość jednostek lub ugrupowań jako uczestników w stosunkach międzynarodowych komplikuje dzieło tworzenia elastycznego, wszechstronnego globalnego ładu informacyjnego, który powinien szybko reagować na liczne, w tym lawinowo powstające zagrożenia i wyzwania, łącznie z tymi kreowanymi przez pozapaństwowych aktorów.

Porażka koncepcji Unii Europejskiej w sprawie korytarza energetycznego Nabucco zdaje się ustalać na nadchodzące lata głównych aktorów strategicznej gry o dostawy gazu do Europy szlakiem południowym. Nie zagraża to zapewne bezpieczeństwu dostaw do Unii Europejskiej, jednak politycznie dotyka jej wpływów na drodze przesyłu tego surowca. *Quasi-monopol* dostaw rosyjskich zostanie podważony, zaś Azerbejdżan i Turcja plasują się potencjalnie na głównych rozgrywających w tym obszarze gospodarki i handlu.

Ostatnią analizę w dziale bezpieczeństwa pozawojkowego stanowi przegląd dorobku Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Uchodźców. Ta zasłużona instytucja międzynarodowa boryka się z wieloma problemami: sytuacją ludności na obszarach dotkniętych konfliktem, kryzysem lub wojną oraz przesiedleńców z takich obszarów; wyzwaniem, jakim jest pomoc dla tych ludzi w wymiarze humanitarnym, logistycznym i finansowym oraz nierzadko wieloletnią perspektywą sprawowania opieki nad uchodźcami, co jest szczególnie uciążliwe dla ubogich krajów-gospodarzy, a także brakiem możliwości repatriacji. Społeczność międzynarodowa udziela pomocy tej kategorii ofiar, lecz ewidentnie czyni to w stopniu niewystarczającym.

W dziale dokumentacji kwartalnika zamieszczamy teksty wybranych dokumentów Sojuszu Północnoatlantyckiego powstałych w czasie szczytu w Chicago w maju 2012 r.

Ponadto publikujemy nową Strategię Bezpieczeństwa Narodowego Ukrainy, wraz z komentarzem BBN.

Oddajemy w ręce Czytelnika ten numer, licząc, że spotka się z taką samą akceptacją jak poprzednie edycje.

Zdzisław Lachowski
Redaktor Naczelny
Zastępca Szefa BBN